

מבחן מיצ"ב מספר 4**פרק ראשון**

קראו את הסיפור שלפניכם וענו על השאלות המופיעות אחריו.

לגברת גֶסֶט נְכוֹנָה אכזבה

אֶנְטוֹן הוא ילד שחי בגרמניה עם אמו. אמו של אנטון אינה בריאה והיא מתקשה לפרנס את עצמה ואת אנטון מעבודתה כעוזרת בית. אנטון לומד בבית ספר, יש לו חברים וככל שהוא יכול, הוא עוזר לאמו ומטפל בה כאשר היא חולה.

כשאֶנְטוֹן חיפש בְּיִלְקוּטוֹ את המפתח לדירה, נפתחה פתאום הדלת מעצמה ובפתח עמדה אמו. "צהריים טובים, נערי הצעיר", היא אמרה וחייכה.

"צהריים טובים," הוא ענה בהפתעה. אחר כך קפץ מאושר, חיבק אותה ואמר:

"אני כל כך שמח שאת שוב בריאה". הם הלכו לחדר המגורים, אֶנְטוֹן התיישב על

הספה והתפעל מכל צעד שעשתה אמו. "זה עדיין מעייף אותי קצת" היא אמרה (5)

והתיישבה עייפה לצדו. "איך היה היום בבית הספר?"

"נְאוּמַנְס רִיכְרָד אמר בשיעור גאוגרפיה שבהודו חיים אינדיאנים. רבותיי, כמה

שהילד הזה טיפש. ואחר כך שָׁמִיץ צבט את פְּרָמֵן, ואז פְּרָמֵן קם מהספסל שלו ומר

בְּרָמְזֶר שאל מה קורה. פְּרָמֵן אמר שיש לו כנראה פרעוש ואולי אפילו שניים. ואז

קפץ שָׁמִיץ ממקומו ואמר שההורים שלו אסרו עליו לשבת ליד מי שיש לו פרעושים. (10)

צחקו עד שכאבה לנו הבטן. אנטון מיד התחיל שוב לצחוק ושאל אחר כך את אמו,

"לא מצחיק אותך היום כלום?"

"תמשיך רק לספר", היא אמרה.

הוא הניח את ראשו על מְסֻעֵד הספה ומתח את רגליו. "מר בְּרָמְזֶר היה מאד נחמד

אלי בשיעור האחרון, ואמר שאני אבוא לבקר אצלו פעם כשיהיה לי זמן". (15)

פתאום הוא התכווץ, "אוי איזה טיפש אני. אני הרי מוכרח לבשל". אמו עצרה בעדו

והצביעה על השולחן. על השולחן עמדו צלחות וסיר מְהַבִּיל. "נקניקיות ועדשים?"

הוא שאל. היא הנהנה, והם התיישבו ואכלו. אֶנְטוֹן הסתער על האוכל בחריצות

רבה. כשהוא גמר לְלַחֵץ את הצלחת הציעה לו אמו עוד. הוא הנהן בהתלהבות,

- (20) אבל ראה שהיא לא נגעה במנה שלה. פתאום איבד האוכל את טעמו. אָנְטוֹן דג חתיכות של נקניק מתוך העדשים. שתיקה מעיקה ירדה על החדר כמו ערפל. לבסוף כבר לא יכל יותר לשאת את השתיקה. "מה קרה, אמא? קרה משהו? עשיתי משהו לא בסדר? לפעמים אפילו אני בעצמי כבר לא יודע... אולי זה בגלל הכסף? בעצם, בכלל לא היית צריכה לעשות נקניקיות". הוא הניח בעדינות את ידו על ידה.
- (25) אבל אמו הורידה את הכלים ולקחה אותם במהירות למטבח. כשחזרה, אמרה "תתחיל להכין שיעורי בית, אני עוד מעט חוזרת". הוא ישב על כיסאו והניד בראשו באי הבנה. מה כבר עוֹלָל?
- דלת המסדרון נטרקה. הוא פתח את החלון והביט החוצה. זמן רב עבר עד אשר יצאה אמו מפתח הבית. היא צעדה בצעדים קטנים. ההליכה המהירה עלתה לה במאמץ. היא הלכה במורד רחוב האַרְטִילְרֵיָה ואחר כך נעלמה מעבר לפינה.
- (30) הוא התיישב מיואש ליד השולחן, הביא את הילקוט ואת קֶסֶת הדיו והחל להכין שיעורים. לבסוף חזרה אמו. בידה היה זר פרחים קטן, היא הביאה מים ושמה את הפרחים באגרטל הכחול. היא סידרה את גבעולי הפרחים, סגרה את החלון, עמדה לידו, גבה אל אָנְטוֹן, ושתיקה.
- (35) "פרחים יפים", הוא אמר וידיו שלובות. הוא כמעט ולא נשם, "רקפות, נכון?" אמו עמדה בחדר, כאילו הייתה אישה זרה. היא עמדה ליד החלון ומשכה בכתפיה. יותר מכל, היה רוצה לרוץ אליה, אבל הוא רק התרומם מעט מכיסאו וביקש "תגידי לפחות מילה". קולו שלו נשמע צרוד והיא כנראה בכלל לא שמעה אותו. ואז היא שאלה אותו מבלי להסתובב, "מה התאריך היום?" הוא אמנם התפלא, אבל כדי לא להרגיז אותה עוד יותר, הלך ללוח השנה שעל הקיר וקרא בקול רם:
- (40) "תשעה באפריל".
- "תשעה באפריל", היא אמרה והצמידה את הממחטה אל פיה.
- פתאום הוא הבין! זה היה יום ההולדת של אמו והוא שכח אותו!
- הוא צנח חזרה אל תוך כיסאו ורעד בכל גופו. הוא עצם את עיניו, ומה שרצה יותר מכל היה למות במקום... בגלל זה היא קמה היום. בגלל זה היא בישלה עדשים ונקניקיות. בגלל זה היא נאלצה לקנות לעצמה פרחים! עכשיו היא עמדה ליד החלון בודדה, כאילו זנח אותה כל העולם. אסור היה לו אפילו לגשת אליה וללטף אותה. את זה לא יכלה לסלוח לו. אילו לפחות ידע איך אפשר ליפול למשכב במהירות. אז הייתה באה למיטה שלו והכל היה שם על מקומו. הוא קם והלך אל הדלת. הוא פנה אליה עוד פעם אחת ושאל: "קראת לי, אמא?" אבל היא נשענה בלא אומר ובלא תנועה ליד החלון. הוא יצא למטבח, התיישב ליד תנור הבישול וחיכה לבכי שיבוא.
- (50)

אבל הדמעות לא הגיעו. מידי פעם רעד כאילו אחז מישהו בצווארונו וטלטל אותו, אחר כך הוציא את קופסת הצבעים והוציא ממנה מִרְקָ* אחד. הוא תחב את המִרְקָ לכיס. אולי בכל זאת ירד ויביא לה משהו? הוא יכול לשים את זה בתיבת הדואר ולברוח. ולעולם לא לחזור יותר! חפיסת שוקולד אפשר לשלשל בְּקָלוֹת אל תיבת הדואר ולצרף אליה כרטיס ברכה. "מבנך האומלל אֶנְטוֹן", הוא היה כותב על כרטיס הברכה. כך תהיה לאמו לפחות מזכרת טובה ממנו.

על בהונותיו חמק מן המטבח, דרך המסדרון, פתח את הדלת בזהירות וסגר אותה מאחוריו כאילו היה גנב.

(60) אמו עוד עמדה שעה ארוכה ליד החלון והביטה מבעד לשמשה, כאילו מונחים שם חייה האומללים והמְדַכְּאִים. לא היה בהם דבר חוץ ממחלות ודאגות. לעובדה שבנה שכח את יום הולדתה יחסה משמעות נסתרת. גם הוא אבד כמו שאבד הכל לפניו, וכעת גם אבד הטעם האחרון לחייה. כאשר ניתחו אותה חשבה: אני מוכרחה לחיות, מה יהיה עם אֶנְטוֹן אם אמות עכשיו? והנה עכשיו שכח את יום הולדתה?

(65) לבסוף נִכְמְרוּ רְחֻמֶיהָ על הנער הקטן. איפה הוא מתחבא? הוא כבר התחרט על שְׂכָחוֹתוֹ. "קראת לי, אמא?" הוא עוד שאל לפני שעזב מיואש את החדר. אסור לה להיות כל כך קשוחה איתו. הוא כל כך נבהל. אסור לה להיות כל כך מחמירה, בשבועות שחלפו סבל הרבה בגללה. הוא ביקר בבית החולים מדי יום. יום יום אכל בבית תְּמָחוּי עם עֶנְיֵי העיר והיה בודד בדירה כמו יתום. אחר כך החזירו אותה הביתה. כבר שבועיים שהיא במיטה והוא בישל ועשה קניות ומדי פעם אפילו שטף את החדר עם מגב. היא החלה לחפש אותו. נכנסה לחדר השינה. הלכה למטבח. אפילו בבית השימוש חיפשה אותו. היא הדליקה את האור במסדרון ואפילו חיפשה מאחורי הארונות.

"אנטון!" היא קראה לו. "אֶנְטוֹן! ילד, בוא, אני כבר בסדר! אֶנְטוֹן!"

(75) היא החלה לצעוק בקול רם ואחר כך מיד ללחוש, אבל הוא לא היה בדירה. הוא ברח! היא הייתה חסרת מנוח. היא קראה בשמו בתחינה. הוא נעלם.

* מִרְקָ הוא המטבע בו השתמשו בגרמניה בתקופה שבה נכתב הסיפור.

הקטע לקוח מספרו של אריך קסטנר, 'פצפונת ואנטון', עמודים 88-92, הוצאת הקיבוץ המאוחד, 2010. © כל הזכויות שמורות להוצאת הקיבוץ המאוחד בע"מ.

השאלות

1. מהי מטרת הקטע המופיע לפני הסיפור?

1. לספר לנו שאנטון הוא ילד חברותי כדי שנבין את הסיפורים שלו מבית הספר.
 2. לספר באיזו מדינה חיים אנטון ואמו, מכיוון שמידע זה אינו מופיע בסיפור עצמו.
 3. לתת לנו רקע על אנטון ועל אמו כדי שנבין את הסיפור טוב יותר.
 4. להסביר לנו מדוע אמו של אנטון במצב רוח לא טוב לאורך הסיפור.

2. בשורה 20 כתוב "פתאום איבד האוכל את טעמו".
 מה התכוון הסופר שהקורא יבין בעזרת משפט זה?

1. בגלל שאנטון לא מבשל טוב, האוכל שהגיש לאמו היה לא טעים.
 2. כאשר אנטון ראה שאמו לא אוכלת, הוא הבין שלא טעים לה והרגיש נבוך.
 3. בגלל שהאוכל איבד את טעמו, אנטון ניסה למצוא בו חתיכות נקניק.
 4. אנטון הבין שאמא שלו עצובה ואיבד את התיאבון לאכול.

3. בשורה 22 כתוב: "לבסוף כבר לא יכל יותר לשאת את השתיקה".
 לפי משפט זה אנטון חש:

1. כעס
 2. חולשה
 3. מועקה
 4. אכזבה

4. קראו שוב את כותרת הסיפור.

א. מהי משמעות המילה **נְכוּנָה** בכותרת הסיפור?

1. מְצַדֶּקֶת

2. פְּאֵן מְכֻן

3. מְצַפָּה

4. מוֹכְנָה

ב. אנטון רצה לשפר את המצב הלא נעים שנוצר בינו לבין אמו בסיפור. רשמו שתי דוגמאות לרעיונות שאנטון חשב שהיו עשויים לשפר את המצב.

1.

2.

5. אנטון ראה שאמו לא נגעה במנה שלה.

מדוע לא נגעה במנה שלה?

1. כי הייתה עצובה ומאוכזבת מאנטון.

2. כי האוכל איבד את טעמו.

3. כי נקניקיות ועדשים הם מאכלים שאנטון אוהב ואמו לא אוהבת.

4. כי אנטון היה אמור לבשל, אך בגלל שלא בישל, אמו נאלצה לבשל.

6. בקטע מתואר מצב לא נעים שנוצר בינו אנטון ואמו. תארו מצב לא נעים שחוויתם עם

מישהו שקרוב אליכם - מהמשפחה או חברה. הסבירו **כיצד נוצר** מצב לא נעים זה,

כיצד הרגשתם ו**מה חשבתם**. ספרו כיצד **פעלתם** כדי לשפר את המצב.

7. לאילו שתי שאלות יש תשובות בשורות 64-60?

סמנו ✓ ליד שתי השאלות המתאימות:

1. מהם הדברים שלדעת אנטון מעציבים את אמו?
2. מה יקרה לאנטון אם אמו תמות?
3. מדוע אמו של אנטון עצובה?
4. מה חשבה אמו כאשר עברה ניתוח?

8. בשורה 65 כתוב: "לבסוף נִכְמְרוּ רחמיה על הנער הקטן".

א. למה הכוונה במשפט זה?

1. נגמרו לה הרחמים כלפיו.
2. נחלשו הרחמים שחשה כלפיו.
3. התעוררו בה רחמים כלפיו.
4. היא הבינה כמה מעשיו חמורים.

ב. לפניכם ארבעה משפטים. סמנו ✓ ליד שני המשפטים שבהם מתאים לרשום את הביטוי "נִכְמְרוּ רחמיה" במקום החסר.

1. סבתא הצטערה שלמרות שגדי התאמץ הוא נכשל במבחן ו _____ עליו.
2. דניאלה כעסה על עמית ו _____ עליו.
3. המורה חשה ש _____ על אמיר ששיקר לה כמה פעמים באותו היום.
4. השופטת הבינה שהפושע מתחרט על מעשיו ו _____ עליו.

9. בשורה 43 כתוב: "פתאום הוא הבין! זה היה יום ההולדת של אמו והוא שכח אותו!".

א. מדוע לדעתכם בחר הסופר להשתמש בסימן קריאה (!) פעמיים בקטע זה?

ב. לפניכם קטע קצר ובו מופיעות משבצות ריקות.

רשמו בכל משבצת את הסימן המתאים:

סימן קריאה (!), נקודה (.) או סימן שאלה (?)

<p>אבא הלך עם הראל ליער בן שמן ☐</p> <p>"אבא", קרא הראל, "לדעתך יש ביער נחשים" ☐</p> <p>"היזהר" ☐ , צעק אבא, "תגייד, אתה לא רואה את הנחש שליך הרגל שלך" ☐</p> <p>"הצילו" ☐ אני לא יודע מה לעשות ☐ לרוץ או לעצור במקום ☐ , שאל הראל.</p>
--

10. אנטון לא רצה שאמו תדע שהוא יוצא מהדירה. הציגו שתי דוגמאות לכך מהסיפור:

1. _____

2. _____

11. בשורה 71-73 כתוב:

"היא החלה לחפש אותו. נכנסה לחדר השינה. הלכה למטבח. אפילו בבית השימוש חיפשה

אותו. היא הדליקה את האור במסדרון ואפילו חיפשה מאחורי הארונות".

א. העתיקו ארבעה מן הפעלים המופיעים בקטע.

ב. לאיזו מטרה נועד ריבוי הפעלים בקטע זה?

1. להסביר מדוע הייתה אמו של אנטון כל כך עייפה.
2. להמחיש כמה היה דחוף לה למצוא אותו.
3. להמחיש כמה שהייתה מבולבלת.
4. להדגים לנו כמה זמן בזבזה בחיפושים אחריו במקום לנוח.

ג. לפניכם שלושה משפטים מקטעים אחרים בסיפור. בכל משפט מודגש פועל.

"אני בעצמי כבר לא יודע"

"תמשיך רק לספר"

"אבל הדמעות לא הגיעו"

רשמו כל אחד מהפעלים המודגשים בשורה המתאימה לפי הזמן המתאים לו.
עבור כל פועל סמנו ✓ במשבצת של הגוף המתאים בהתאם להקשר במשפט המקורי.

הפועל בזמן עבר הוא: _____ גוף ראשון גוף שני גוף שלישי

הפועל בזמן הווה הוא: _____ גוף ראשון גוף שני גוף שלישי

הפועל בזמן עתיד הוא: _____ גוף ראשון גוף שני גוף שלישי

12. לפניכם חמישה משפטים.

בכל שורה סמנו ✓ במשבצת המתאימה האם משפט נכון או לא נכון לפי הסיפור.

- א. אנטון בישל נקניקיות ועדשים לארוחה. נכון לא נכון
- ב. אנטון התחמק מהדירה בשקט ומבלי לדבר. נכון לא נכון
- ג. לאחר שיצא מהדירה הלך אנטון לבקר בבית החולים. נכון לא נכון
- ד. אנטון אכל דג ונקניק כאשר אימו לא אכלה. נכון לא נכון
- ה. אנטון הכין לאימו כרטיס ברכה כדי שתרגיש טוב. נכון לא נכון

13. לפניכם רשימה של תכונות אופי:

מסודר	רגיש	עצבני	אמיץ	חסר סבלנות
-------	------	-------	------	------------

- א. בחרו מתוך הרשימה תכונה אחת המתאימה לאופיו של אנטון: _____.
- ב. תארו מעשה אחד ומחשבה אחת מהסיפור אשר מדגימים את התכונה שבחרתם.
מחשבה: _____
מעשה: _____

14. חלק מהמידע המופיע בסיפור הוא עובדה וחלקו הוא דעה.

עבור על אחד מההיגדים סמנו ✓ אם הוא עובדה או דעה.

1. יום הולדתה של האמא הוא בתשעה באפריל עובדה דעה
2. לאנטון אסור היה לגשת ללטף את אמו עובדה דעה
3. העולם כולו זנח את אמו של אנטון עובדה דעה
4. נְאוּמָנְס רִיכָרְד הוא ילד טיפש עובדה דעה

15. הבעה בכתב

דמיינו לעצמכם שאנטון היה בוחר ללכת לחדרו ולכתוב לאמו מכתב.
עזרו לאנטון וכתבו **עבור מכתב** שיוכל לתת לאמו שתקרא.
במכתב זה הסבירו מדוע אנטון בוחר לפנות לאמו במכתב והסבירו את **המחשבות** של
אנטון ואת **ההרגשה** שלו. בנוסף, הציעו **דרכי פתרון** למצב שנוצר.
כתבו לפחות 7 שורות.
בכתיבתכם הקפידו על ניסוח, על סימני פיסוק, על כתיב נכון ועל כתב יד ברור.

קראו שנית את מה שכתבתם ותקנו לפי הצורך.

פרק שני

קראו את הקטע שלפניכם וענו על השאלות המופיעות אחריו.

כל האולם במה / מאיר ויזלטיר

לפני יותר מארבע מאות שנים נולד התיאטרון מחדש. יזמים בלונדון שבאנגליה הבינו שהקהל אוהב הצגות ובנו אולמות כדי להציגן. עתה חסרו רק כותבי מחזות. כְּרִיסְטוֹפֶר מַאָרְלוֹ ווִילְיָאם שְׁיִיקְסְפִיר נולדו בזמן הנכון ובורכו בכישרונות מופלאים.

בימי הביניים, עד המאה ה-16, התקיים התיאטרון באירופה במסגרות מצומצמות בלבד. ההצגות היו אמצעי חינוך להמונים בידי אנשי הדת, ולכן הן הועלו בעיקר בחגים, עסקו בנושאי דת ומוסר, והיו בפיקוח צמוד ונוקשה של אנשי הדת.

(5) באנגליה החל התיאטרון לפרוח לקראת אמצע המאה ה-16. בימי המלך הנרי השמיני הוקמו באנגליה להקות שחקנים רבות, והן הציגו קומדיות* עממיות קצרות ופשוטות וטְרַגֵּדיות* שְׁטֶחִיות. השחקנים היו חובבנים, וכולם היו גברים (את תפקידי הנשים גילמו נערים באותה תקופה). להקות השחקנים היו נודדות ברחבי הארץ ומעלות את ההצגות על גבי עגלות המסע בחצרות פּוֹנְדֵיקים וגם בארמונות האצילים ובבית המלוכה. שלא כמו בספרד ובצרפת, באנגליה כולה (10) לא היה אז אפילו בניין אחד שנבנה במיוחד להצגות תיאטרון.

כאשר התרבו הלהקות הנודדות, ולנוכח הגידול באוכלוסיית לונדון, הבינו אנשי התיאטרון שיש ביקוש רב להצגות והחליטו לפתח את התחום החדש הזה: להקים אולמות גדולים המותאמים להעלאת הצגות ולטפח שחקנים מקצועיים. כיוון (15) שעיריית לונדון ראתה בתיאטרון מְפָנֵעַ ציבורי, נאלצו היזמים לבנות את התיאטראות מחוץ לעיר בעיירות סמוכות.

שניים מהמחזאים המעניינים שפעלו אז באנגליה הם כריסטופר מארלו וויליאם שייקספיר. שניהם היו משוררים מְחוֹנְנִים, בעלי חושים מחודדים לתיאטרון,

* קומדיות הן מחזות מצחיקים. * טְרַגֵּדיות הן מחזות עצובים.

- (20) וחדורי סקרנות לְחַדָּשׁ. שניהם נולדו בשנת 1564, והיו בני 12 כשנוסדו התיאטראות הראשונים בלונדון. מארלו ושייקספיר היו שניהם בנים של בעלי מלאכה: אביו של מארלו היה סנדלר, ואביו של שייקספיר היה יצרן כפפות. מארלו נחשב לממציא המחזה האנגלי החדש. הוא היה ילד פלא, למד באוניברסיטת קיימברידג' וסיים תואר אקדמי בהיותו בן 23 בלבד. כבר במהלך לימודיו כתב שירה ומחזות וגיבש את העקרונות של המחזה האנגלי החדש. לפי (25) העקרונות שקבע, על מחזה להיות ארוך (3-2 שעות); להיכתב במשקל שירי בן חמישה יַאמָּבִים בשורה (יַאמָּבִּי הוא זוג הֶבְרוֹת שבו השנייה מודגשת), אך ללא חריזה מחייבת; הלשון צריכה להיות תְּמָהִיל של לשון השירה ולשון הדיבור ולהשתמש באוצר המילים ובדרכי הביטוי החדשים של הדור הצעיר.
- (30) הדמויות אף הן צריכות לשקף את רובדי החברה: מלכים, אצילים, אנשי קְמוֹרָה ושופטים לצד פשוטי עם, משרתים ואפילו פושעים. נושאי המחזות צריכים להיות של אותו הדור, גם אם הדמויות במחזה הן של גיבורים היסטוריים שהופיעו במיתולוגיה. מחזותיו של מארלו 'טְמְבוֹרְלִיין' ו'דוקטור פְּאוֹסְטוֹס' הוצגו בלונדון וזכו מיד להצלחה אדירה. לרוע מזלו, הוא נרצח בנסיבות מסתוריות בהיותו בן 29 בלבד, והותיר אחריו בסך הכל שבעה מחזות.
- (35) שייקספיר סיים את לימודיו בגיל 13, נשא אישה בגיל 18, וכנראה הצטרף כשחקן מתחיל לאחת הלהקות הנוודות. כשהגיעה הלהקה ללונדון כבר היו מחזותיו של מארלו פופולאריים, אבל עד מהרה התגלו כשרונו של שייקספיר ויכולתו לחקות את הדגם המנצח של מארלו. כישרונו הקומי של שייקספיר היה גדול משל מארלו, והוא הפתיע בקומדיות עסיסיות כגון 'אילוף הסוררת', 'מהומה רבה על לא דבר' ו'חלום ליל קיץ'. הוא התבלט בכתיבת סיפורים טְרַגִּיים כגון 'רומיאו ויוליה'. (40) בהדרגה פיתח שייקספיר גיבורים טְרַגִּיים משלו, המודעים לעצמם ולרגשותיהם העמוקים, כדמותו של ברוטוס במחזה 'יוליוס קיסר' ודמותם של הנסיך 'הַמְלָט' והמלך 'מקבת'. שייקספיר הגדיל והעשיר את תפקידי הנשים במחזותיו, והן זכו להצלחה מרשימה אף שגולמו בידי נערים וגברים צעירים. בְּעָרוֹב ימיו כתב (45) שייקספיר מחזות נפלאים על אהבה בוגרת ועל קשיים בחיים בגילאי הזקנה: את 'המלך ליר', 'אנטוניוס וקליאופטרה', 'אגדת חורף' ו'הסערה'.
- שייקספיר נעשה המחזאי המצליח והעשיר באנגליה. המלכה אליזבת, גיימס הראשון שמלך אחריה ואנשי החצר אהבו את מחזותיו. הוא היה אהוב גם על בעלי מחזותיו. התיאטרון ליכד את לונדון בתחום התרבות וגרם ליצירת תשתית חדשה, (50) לא דתית, לתרבות הלאומית.

מסיבות שאינן ברורות לנו חדל שייקספיר לכתוב ושב לביתו בְּסֶטְרְטְפֹּרְד כשלוש שנים לפני מותו (הוא נפטר בהיותו בן 52). בכתובת מחזותיו האחרונים שותפו מחברים אחרים, כגון תומס מידלטון, וגיון פלצ'ר, אנשים צעירים שנעשו מחזאים ואנשי תיאטרון נודעים בזכות עצמם. הדור ההוא של אנשי התיאטרון (55) והמאפיינים שיצרו ופיתחו למחזות התיאטרון מוסיפים להשפיע על התיאטרון המודרני עד ימינו אלה.

* הקטע מעובד לפי מאמרו של מאיר ויזלטיר 'כל האולם במה' שהופיע ב'עיניים', כתב עת לילדים, אייר תשע"ג, מאי 2013, גיליון מספר 153, עמ' 22-24. 'עיניים' הוצאה לאור בע"מ, מקבוצת הארץ.

השאלות

16. הקטע עוסק בשני מְחַזְאִים (כותבי מחזות).

א. מהם שמות המחזאים? _____ , _____

ב. בפסקה הרביעית מוזכרים תחומים שבהם שני המחזאים דומים זה לזה.

העתיקו לטבלה שלפניכם את התחומים האלו.

שימו לב להבדל בין העמודה הימנית לבין העמודה השמאלית בטבלה.

מידע לגבי החיים האישיים של המחזאים	תכונות של המחזאים הקשורות בתחום האומנותי	
		1
		2
		3

17. בשורה 5 כתוב: "באנגליה החל התיאטרון לפרוח לקראת אמצע המאה ה-16".

סמנו את המשפט שבו משמעות המילה **לפרוח** זהה למשמעותה במשפט זה.

1. הכלניות החלו **לפרוח** בתחילת החורף.
2. סדנאות היצירה בישראל החלו **לפרוח** בשנות ה-80.
3. אם לא נשקה את החצב, הוא לא יוכל **לפרוח**.
4. אנשים עומדים בתור כדי "**לפרוח**" בכדור הפורח בתל אביב.

18. בשורה 7 ובשורה 14 מופיעות שתי מילים שמנוגדות זו לזו במשמעותן.

א. העתיקו את המילים האלו: _____ , _____ .

ב. כתבו שני משפטים משלכם שבכל אחד מהם תופיע **אחת** משתי המילים האלו.

_____ 1.

_____ 2.

19. בשורה 12 כתוב: " ... ולְנוֹכַח הגידול באוכלוסיית לונדון..."
איזו ממילות הקישור הבאות ניתן לרשום במקום המילה לְנוֹכַח מבלי שמשמעות המשפט תשתנה?

1. למרות

2. בשביל

3. כתוצאה מ...

4. בניגוד ל...

20. בשורות 12-13 כתוב: "הבינו אנשי התיאטרון שיש ביקוש רב להצגות".

א. מאילו סיבות הבינו אנשי התיאטרון שיש ביקוש רב להצגות?

ב. באילו דרכים החליטו אנשי התיאטרון לפתח את תחום התיאטרון?

21. בשורות 25-32 מופיעים עקרונות המחזה האנגלי החדש שגיבש כריסטופר מארלו. לפניכם רשימת תיאורים של מחזות.

סמנו ב-✓ את המחזות שלפי העקרונות של מארלו, ניתן להציג בתיאטרון.

1. מחזה שאורכו שעתיים וחצי.
2. מחזה ששפתו היא השפה האנגלית העתיקה בלבד.
3. מחזה שכולו כתוב בחרוזים.
4. מחזה שבו הדמויות הן ראש העיר, מוכר הדגים ומפקדי הצבא.

22. לפי הטקסט, החשיבות המרכזית של כריסטופר מארלו להתפתחות הצגות התיאטרון לאורך השנים היא בכך שהוא:

1. היה ילד פלא שסיים את לימודי האוניברסיטה בגיל מוקדם.
2. כתב את המחזות "טמבורליין" ו"דוקטור פאוסטס".
3. קבע עקרונות חדשים לכתיבת מחזה שהשפיעו על התיאטרון עד היום.
4. נרצח בגיל 29 בנסיבות מסתוריות והותיר אחריו שבעה מחזות.

23. בשורות 38-46 מפורטים מחזות ששיקספיר כתב. חלקם קומדיות (מחזות מצחיקים) וחלקם טרגדיות (מחזות עצובים). עבור כל אחד מהמחזות סמנו ✓ בעמודה המתאימה.

לא ניתן לדעת לפי הטקסט	מחזה טרגי	מחזה קומדי	
			חלום ליל קיץ
			הסערה
			רומיאו ויוליה
			אילוף הסוררת
			מקבת
			המלך ליר

24. בקטע מתוארים שינויים משמעותיים בתחום מחזות התיאטרון בין התקופה שלפני המאה ה-16 (שורות 1-10) לבין התקופה של שייקספיר (שורות 47-50). כתבו שני שינויים שחלו בתחום **מחזות התיאטרון** בין שתי תקופות אלו:

- א. לפני המאה ה-16 _____ ולעומת זאת, בתקופת שייקספיר _____
- ב. לפני המאה ה-16 _____ ולעומת זאת, בתקופת שייקספיר _____

25. לפניכם חמישה משפטים.

בכל שורה סמנו ✓ במשבצת המתאימה האם משפט **נכון** או **לא נכון** לפי הטקסט.

- א. מארלו העתיק את סגנון המחזרות של שייקספיר. נכון לא נכון
- ב. בימי הביניים מטרת ההצגות הייתה חינוך הציבור. נכון לא נכון
- ג. לפי העקרונות של מארלו, כל מחזה יכתב בחרוזים. נכון לא נכון
- ד. שייקספיר חדל לכתוב מפני שנרצח. נכון לא נכון
- ה. דמותו של ברוטוס הייתה טרגית. נכון לא נכון

26. הקטע שקראתם עוסק בשני מחזאים מוכשרים שתרמו תרומה גדולה לתחום התיאטרון.

לכל אחד מאיתנו יש תחום שמעניין אותו ובו הוא מוכשר. הציגו **תחום** שבו אתם מוכשרים ותארו באיזה אופן לדעתכם תוכלו **לתרום** בעזרת כשרון זה לקהילה או לבית הספר. בתשובתכם הציעו כיצד ניתן **לעניין ילדים נוספים** בתחום עניין זה.

27. לפניכם מספר צירופי מילים שהופיעו בטקסט בצורת רבים :

להקות נודדות, מקומות עבודה, להקות שחקנים,
אנשי תיאטרון, גברים צעירים, מחזותיו האחרונים

א. הקיפו רק את שלושת הצירופים שהם צירופי סמיכות.

ב. עבור כל צירוף סמיכות שהקפתם כתבו את צורת היחיד שלו.

דוגמה: צורת היחיד של הצירוף גני ילדים היא גן ילדים.

1. _____

2. _____

3. _____

28. בשורות 44-45 כתוב: "בְּעָרוֹב ימיו כתב שייקספיר מחזות נפלאים על אהבה בוגרת ועל ועל בעיות בחיים בגילאי הזקנה".

מהי משמעות הביטוי בְּעָרוֹב ימיו?

1. בשעות הערב.

2. כאשר היה צעיר, בתחילת עבודתו המקצועית.

3. בשעות הבוקר.

4. כאשר היה מבוגר, לקראת מותו.

29. לפניך משפט שהופיע בטקסט ובו מודגשות מילים :
 "כיוון שעיריית לונדון **ראתה** בתיאטרון מפגע ציבורי, **נאלצו** היזמים לבנות את
התיאטראות מחוץ לעיר בעיירות **הסמוכות**."

א. שני הפעלים המודגשים הם :

1. בזמן עתיד. 3. בלשון זכר.
 2. בגוף שלישי. 4. בלשון רבים.

ב. שם התואר המודגש הוא :

1. בלשון זכר ובלשון רבים. 3. בלשון נקבה ובלשון רבים.
 2. בלשון נקבה ובלשון יחיד. 4. בלשון זכר ובלשון יחיד.

ג. שם העצם המודגש הוא :

1. בלשון זכר ובלשון רבים. 3. בלשון נקבה ובלשון רבים.
 2. בלשון נקבה ובלשון יחיד. 4. בלשון זכר ובלשון יחיד.

30. לפניכם משפט שאינו כתוב בטקסט :

כתוצאה מכך, מארלו פינה את מקומו בעולם התיאטרון למחזאי חשוב נוסף.

היכן בטקסט מתאים להוסיף את המשפט הזה?

1. בסוף שורה 28.
 2. בסוף שורה 34.
 3. בסוף שורה 46.
 4. בתחילת שורה 51.

שאלות נוספות על הטקסטים בנושאים לשוניים - השאלות אינן כלולות במבחן 4:

שאלות לגבי הטקסט הסיפורי

31. בשורות 4-5 כתוב: "אנטון התיישב על הספה והתפעל מכל צעד שעשתה אמו".
בכל אחד מהמשפטים השלימו את החסר בעזרת מילה מהשורש של המילה **התפעל**.

א. בבוקר הגיעו ה_____ והחלו לבנות את הבניין.

ב. אם מערכת ההשקיה לא _____ גם מחר, אחליף אותה.

ג. זה לא סרט קומדיה, אלא סרט _____.

32. השלימו כל אחד מן המשפטים הבאים בעזרת **הפועל המתאים**.

דוגמה: אנטון _____ **חִפֵּשׁ** בילקוטו את המפתח.
ח-פ-ש

א. הפסלון נפל על הרצפה ו _____ לרסיסים.
ש-ב-ר

ב. הכלבלב הפצוע התקרב לנטע וקיווה שהיא _____ בו והוא יחלים.
ט-פ-ל

ג. אבא אמר לאלון: "בגלל ש _____ אני כבר לא מאמין לך!".
ש-ק-ר

33. רשמו איזו מילה יש לחפש במילון כדי לדעת מהי משמעות המילה המודגשת.

דוגמה: כדי לדעת מהי משמעות המילה **פרעושים**, נחפש במילון את המילה **פִּרְעוֹשׁ**.

א. כדי לדעת מהי משמעות המילה **מְדַבְּרִים**, נחפש במילון את המילה _____

ב. כדי לדעת מהי משמעות המילה **שִׁכְחָנוֹתוֹ**, נחפש במילון את המילה _____

ג. כדי לדעת מהי משמעות המילה **בְּקָלוֹת**, נחפש במילון את המילה _____

שאלות לגבי הטקסט הלימודי

34. לפניכם הפסקה השלישית בטקסט:

כאשר התרבו הלהקות הנוודדות, ולנוכח הגידול באוכלוסיית לונדון, הבינו אנשי התיאטרון שיש ביקוש רב להצגות והחליטו לפתח את התחום החדש הזה: להקים אולמות גדולים המותאמים להעלאת הצגות ולטפח שחקנים מקצועיים. כיוון שעיריית לונדון ראתה בתיאטרון מפגֵע ציבורי, נאלצו היזמים לבנות את התיאטראות מחוץ לעיר בעיירות סמוכות.

העתיקו מהפסקה:

- א. שם עצם בלשון **נקבה** וגם בלשון **רבים**: _____
- ב. שם עצם בלשון **זכר** וגם בלשון **יחיד**: _____
- ג. שם עצם בלשון **נקבה** וגם בלשון **יחיד**: _____
- ד. שם עצם בלשון **זכר** וגם בלשון **רבים**: _____

35. לפניכם משפטים מהטקסט ובהם מילים מודגשות. ליד כל משפט מופיע מקום בו תרשמו מילה **נרדפת** למילה המודגשת.

- א. "חדל שייקספיר לכתוב" (שורה 51) _____
- ב. "יכולתו לְחַקוֹת את הדגם" (שורות 37-38) _____
- ג. "הלשון צריכה להיות **תמהיל**" (שורה 27) _____

מבחן מיצ"ב מספר 5**פרק ראשון**

קראו את הסיפור שלפניכם וענו על השאלות המופיעות אחריו.

מסיבת הבר-מצווה של ארז

שורה ארוכה של עציצים נמתחה לאורך המדרגות העטויות שטיח קטיפה אדום. על כל מדרגה, בדיוק במרכז, ניצב עציץ קטן עם שלוש שושנים. עשרים וארבעה עציצים כאלה ספרתי על המדרגות, עת התנהלתי בצעדים איטיים. למרות שהגענו בזמן - בשבע בערב, כפי שנכתב בהזמנה שהודפסה באותיות זהב וכסף - הקדימו אותנו רבים והשיירה התנהלה בעצלתיים. כל אורח עזר ליד העציץ העשרים וחמישה שמאחוריו (5) עמדו חתן הבר-מצווה והוריו המאושרים, לוחץ את ידיהם, צובט בלחיו או טופח על שכמו של הנער שהגיע למצוות, ואחר מוציא מכיס מעילו מעטפה לבנה, עם המחאה* כספית, או מגיש להם חבילה גדולה, עטופה בנייר צבעוני...

"תראה!" לחשתי לאסף כשעמדנו במדרגה העשרים.

(10) "מה?" הוא נפנה לעברי, על פניו הבעה נרגשת, כאילו שהוא מטפס במדרגות המובילות לאיזשהו ארמון קסום ונהדר, ולא לאולם שמחות שדודי ודודתי - הוריו של ארז - שכרו לערב אחד. "תראה איזה בזבז, אמרתי." אתה מתאר לעצמך כמה כסף הם הוציאו על השטיח והעציצים והפרחים וה..."

"בר-מצווה הוא מאורע חד פעמי בחייו של נער, וזה אירוע חשוב בחיים," קטעה אותי אימא. ואבא הדף אותי קלות, כדי שאתקדם. (15)

מאחורינו כבר השתרכה פמליה ארוכה. כשהסתכלתי לאחור וראיתי את האנשים הממתנינים לתורם לעלות על שטיח המלכות האדום - קיבלתי סחרחורת. אז עוד לא ידעתי שהוריו של ארז הזמינו למאורע החשוב הזה - כהגדרתה של אימא - חמש מאות קרואים! רק אלה שראיתי בכניסה הספיקו כדי לעורר בי התמרמרות ותרעומת. (20) "מזל טוב," לחצתי את ידה המזיעה של דודה ברכה, ואחר לחצתי את ידו של דוד חיים, ואני מניח שעל פי כללי הטקס הייתי אמור להושיט את ידי גם לארז, חתן הערב, ולאחל לו אושר ועושר וכל - טוב. אבל כשעמדתי מולו, והתבוננתי מקרוב בבן-דודי הלוזש חליפה שחורה וצווארו חנוק בתוך עניבת פרפר אדומה - עלה על פני גיחוך. ובעוד אימא נושקת לאחותה, ואבא מתחבק עם הדוד - לא יכולתי לשלוט בעצמי ופרצתי בצחוק. אסף אמר לי "בוא!" ומשך בזרועי. (25)

"אורי אל תעשה לנו בושות," סיננה אימא בשפתיים חשוקות.

* המחאה - צ'ק, נייר שיש לו ערך כספי בדומה לשטר כסף

- ניסיתי להכניע את הצחוק המתגלגל שפרץ מקרבי, אך לשווא. זה היה על-כך מצחיק ומגוחך... הם לא הבינו מה מצחיק אותי. וכדי להבין מה גירה כל-כך את בלוטות הצחוק שלי, אני חייב לספר על ארז בן-דודי. אולי זה יישמע קצת מוגזם אבל זו האמת: ארז, בן-דודי הגדול ממני בשנתיים לערך, היה לי במשך שנים מעין אליל! דודה ברכה היא אחותה של אימי, והם גרים די קרוב אלינו, ואנחנו מתראים איתם לעיתים קרובות. לא רק בפגישות משפחתיות רשמיות כמו בפסח, בליל הסדר, או בערב ראש-השנה. וכיוון שאסף אחי תמיד שיחק את תפקיד הגדול, שאין זה מכבודו לשחק עם ילדים קטנים, הפכנו ארז ואני לחברים. למעשה אני הייתי חבר שלו יותר ממה שהוא היה חבר שלי. אמנם הוא לא התנשא מעלי, אבל אני בליבי שאפתי להיות כמותו. פעם קראתי שהזיכרון של ילד מתגבש בגיל שלוש או ארבע, ושכל אדם מסוגל לזכור אירועים שקרו לו רק מגיל זה. אבל אני זוכר משהו שקרה לי בגיל הרבה יותר צעיר. הייתי בן שנתיים, ועוד הרטבתי בחיתול, וסירבתי להיענות לבקשותיה של אימא לשבת על הסיר. עד שיום אחד, כשאחותה ומשפחתה התארחו בביתנו, היא הצביעה על בן-דודי ושאלה: "אתה רואה את ארז?" הינהנתי. "ארז כבר לא עושה בחיתול," היא אמרה. "ארז עושה בסיר. ולא רז יש תחתונים!" יומיים לאחר מכן נגמלתי לחלוטין מהרטבה ומחיתולים. מה שאימא לא הצליחה לעשות, באינספור הצהרות ופיתויים (היא הבטיחה לתת לי סוכריה בכל פעם שאסכים בטובי לשבת על הסיר) עשתה ההשוואה לארז. אני לא יודע אם כילד בין שנתיים הבנתי, שארז מבוגר ממני בשנתיים ושה טבעי שילד בן ארבע כבר לא לובש חיתולים. רציתי להיות כמוהו. השאיפה הזאת לא הירפתה ממני עם השנים. כשארז הלך לכיתה א', אני עוד הייתי בגן, וכשארז למד קרוא וכתוב, גם אני רציתי ספרים ומחברות. ורציתי שהוריי יקנו לי עפיפון כחול בדיוק כמו של ארז; ורציתי לרכב על אופניים בלי גלגלי-עזר כמו ארז; ורציתי לטפס על עץ התות כמו ארז, מבלי להישרט ובלי ליפול... אבל הייתי קטן מארז, ונפלתי מהאופניים, ולא הצלחתי לטפס על עץ התות, והעפיפון שניסיתי להפריח אל על הסתבך בחוטי החשמל ונתקע בהם לצמיתות. את אסף אחי לא ניסיתי לחקות בכל כך הרבה תחומים. כנראה שכבר בתור ילד הבנתי, שפער הגילים בינינו גדול מידי. אבל ארז, הגדול ממני בשנתיים בלבד, היה לי דמות לחיקוי ולהערצה. רציתי שתהיה לי בלורית כמו של ארז, ורציתי שיהיו לי נמשים כמו של ארז. והרבה לפני שהכרתי את נילי, כאשר שמעתי את דודה ברכה מספרת לאימי שכל הבנות מתות על ארז ומזמינות אותו למסיבות - רציתי שתהיה לי חברה, כמו שיש לו. קשה לי להצביע על תאריך מסוים בחיי, ולקבוע בוודאות כי ביום מסוים נפקחו עיני, ונגמלתי מההערצה הילדותית. ההילה האגדתית, שקשרתי בדימוני סביב ראשו של ארז, פשוט דעכה עם הזמן.

- (60) פעם שיחקנו יחד כדורגל, וגיליתי שאני יודע לבעוט הרבה יותר טוב ממנו; ופעם שמעתי את דודה ברכה מספרת לאימי, שלארוז יש קצת בעיות בלימודים, במיוחד בחשבון ובאנגלית; וכשהזדמן לי לפגוש את רונית, החברה של ארוז, לא היה לי ספק שנילי הרבה יותר יפה ממנה, והרבה יותר גזעית. אבל המשכתי להעריך את ארוז, שעדיין היה גדול ממני וגבוה ממני וחזק ממני, ומן הסתם יקבל לפני רישיון נהיגה, ויתגייס לפני לצבא, ואולי אפילו יצליח להגשים את חלומו ויהיה טייס... (65) עד לערב של מסיבת הבר-מצווה.
- "מאורע חד-פעמי, אירוע חשוב בחיים," הידהד באוזני קולה של אימא. תזמורת בת חמישה נגנים הרעידה את הקירות בניגונים חסידיים. אִינְסְפּוֹר שולחנות עגולים פוזרו בשטח, ובמרכז האולם ניצב שולחן מוגבה, סביבו ישבו ארוז והוריו הקורנים מאושר. המלצרים הגישו שלוש מנות, ופתחו עוד ועוד בקבוקי יין. (70) וארוז, חנוק בעניבת הפרפר, עמד מול המיקרופון עם הידיים בכיסים, ודיקלם בקול רועד את הנאום המליצי אותו שינן, מן הסתם, לילות וימים: "הוריי היקרים, קרובי משפחה, חברים וידידים. ביום זה חשוב בחיי ברצוני להודות לכל אלה אשר הובילוני עד הלום. להורי שלא חסכו מפיתם כדי לגדלני ולחנכני כהלכה, למורי (75) שהשקיעו את מיטב כשרונותיהם ומאמציהם כדי להקנות לי חוכמה ובינה..." "ולכל אלה שתרמו, מי פחות ומי יותר, לעיצוב אישיותי," המשכתי בקול חרישי. ואכן, שנייה לאחר מכן בקע משפט זה מפיו של ארוז, העומד על הבמה.
- "איך ידעת שזה מה שהוא יגיד?" הסתקרנה אימא. "בספרייה יש ספר עבה עם דרשות בר-מצווה," הסברתי בחיוך רחב. "וזה הנאום (80) הראשון. הוא אפילו לא טרח לדפדף ולקרוא את הנאומים האחרים."
- "אולי הוא בחר דווקא בנאום הזה כי הוא מצא חן בעיניו?" אימא, כהרגלה, חשה צורך ללמד סנגוריה.
- "ואני לתומי חשבתי, שחתן הבר מצווה אמור לחבר נאום מקורי," הערתי בחיוך ערמומי.
- (85) "לא כל אחד יודע לכתוב נאומים," הטעים אבא.
- "מי אמר שצריך לנאום?" ענית. "מספיק להגיד את מה שמרגישים. וזה לא כל-כך קשה להגיד תודה מהלב."

הסיפור לקוח מספרה של סמדר שיר, 'אורי גדול בן 11.5 ילד רגיל', עמודים 35-40, 1987. © כל הזכויות שמורות למודן הוצאה לאור.

השאלות

1. לפניכם קטע מהסיפור (שורות 5-8).

"כל אורח עצר ליד העציץ העשרים וחמישה שמאחוריו עמדו חתן הבר-מצווה והוריו המאושרים, לוחץ את ידיהם, צובט בלחיו או טופח על שכמו של הנער שהגיע למצוות, ואחר מוציא מכיס מעילו מעטפה לבנה, עם המחאה כספית, או מגיש להם חבילה גדולה, עטופה בנייר צבעוני..."

א. העתיקו את הפעלים המתייחסים לאורחים בלבד:

ב. במה תורמים לקורא הפעלים הרבים בקטע?

1. הם מתארים כמה שארגון המסיבה היה מורכב.
2. הם מסבירים מדוע השיירה התנהלה בעצלתיים.
3. הם ממחישים כמה שאורי התאמץ בזמן שהגיע למסיבה.
4. הם מתארים כמה דברים נדרש כל אורח להביא למסיבה.

2. בשורות 9-13 מופיעה שיחה בין אורי לבין אסף.

מהי התחושה של אורי לגבי האירוע, כפי שניתן להסיק מדבריו?

1. התלהבות.
2. זלזול.
3. הערכה.
4. זעם.

3. מדוע אורי לא לחץ את ידו של ארז כאשר פגש אותו בתחילת המסיבה?

4. במשפטים שלפניכם מילים מודגשות.

למה או למי מתכוונים במילים המודגשות?

דוגמה: בשורות 12-13 כתוב: "אתה מתאר לעצמך כמה כסף הם הוציאו".

במילה הם מתכוונים ל הוריס fe ארז.

א. בשורה 6 כתוב: "...לוחץ את ידיהם..."

במילה ידיהם מתכוונים ל _____

ב. בשורה 19 כתוב: "...רק אלה שראיתי בכניסה..."

במילה אלה מתכוונים ל _____

5. אורי מספר: "פעם קראתי שהזיכרון של ילד מתגבש בגיל שלוש או ארבע, ושכל אדם

מסוגל לזכור אירועים שקרו לו רק מגיל זה" (שורות 36-37).

מדוע אורי מספר את זה לקורא?

1. כדי שהקורא ילמד משהו חדש על הזיכרון.
2. כדי להסביר איך יתכן שהוא זוכר משהו מגיל צעיר מאוד.
3. כדי שהקורא יבין שקריאה היא חשובה ובעזרתה ניתן ללמוד דברים חדשים.
4. כדי להדגיש כמה שהזיכרון שלו מגיל שנתיים הוא משמעותי.

6. בסיפור אורי מספר דברים על בני משפחתו (שורות 30-34, 53-54, 59-60).
סמנו נכון או לא נכון לפי הנאמר בשורות אלה.

- א. דודה ברכה מבקרת רק בחגים כמו פסח וראש השנה. נכון לא נכון
- ב. ארז צעיר מאסף, האח של אורי. נכון לא נכון
- ג. אורי מספר שבעבר רצה לשחק כדורגל טוב כמו ארז. נכון לא נכון

7. בשורות 57-58 כתוב: "קשה לי להצביע על תאריך מסוים בחיי...".
אורי התקשה לדעת מתי:

1. הזלזול שלו כלפי ארז התחזק.
2. התחיל להרגיש רחמים כלפי ארז.
3. ההערצה שלו כלפי ארז פחתה.
4. התחזקה ההערצה שלו כלפי ארז.

8. בשורות 54-56 אורי מספר על דברים שרצה.
העתיקו משורות אלו שני פעלים בכל אחד מהזמנים:

- א. בזמן עבר: פועל 1: _____ פועל 2: _____
- ב. בזמן הווה: פועל 1: _____ פועל 2: _____
- ג. בזמן עתיד: פועל 1: _____ פועל 2: _____

9. בשורה 66 כתוב: "עד לערב של מסיבת בר המצווה". אורי משתמש בתיאור הזה כדי לציין
זמן שבו קרה משהו משמעותי. מהו הדבר המשמעותי שקרה?

10. בשורות 79-87 מופיעה שיחה בין אורי לבין הוריו לגבי הנאום של ארז.
לפי שיחה זו, הנאום של ארז גרם לאורי להרגיש:

1. התלהבות.

2. אכזבה.

3. גאווה.

4. שעמום.

11. בקטע שלפניכם חסרות מילים. השלימו את החסר בקטע במילים מהשורש **ש-מ-ע**.

אורי לחש לאסף משהו כדי שרק אסף יוכל _____ (1). השניים נכנסו

לאולם ו _____ (2) את התזמורת מנגנת. כאשר אורי ראה את ארז, הוא

רצה לצחוק אך חשש שהוריו _____ (3) אותו. כאשר התפקע מצחוק,

קולו _____ (4) למרחק ואמו כעסה.

12. בשורה 43 מופיעה המילה **אינספור**.

סמנו משפט אחד שבו נכון לשלב במקום החסר את המילה **אינספור**.

1. יצאנו לטיול והתאכזבנו שהיו שם רק _____ פרחים צבעוניים.

2. להופעה באולם הגיעו _____ תלמידים ולכן נשארו הרבה מקומות פנויים.

3. אני לא יודע במה לבחור כי יש _____ אפשרויות שונות.

4. מצאתי את אבא שלי בקהל בגלל שהיו שם _____ אנשים.

13. לפניכם חמישה אירועים המופיעים בסיפור. סדרו אותם לפי הסדר בו הם התרחשו במהלך חייו של אורי. כתבו את המספר המתאים בכל משבצת.

אמא התפלאה שאורי ידע את המשך הנאום של ארז.

אורי גילה שהוא יודע לבעוט יותר טוב מארז בכדורגל.

אורי התפקע מצחוק כאשר ראה את ארז בלבוש בר המצווה.

ארז החל לדלקס את נאום בר המצווה.

אורי רצה שיקנו לו עפיפון כחול כמו של ארז.

14. אורי מספר על הרגשות ועל המחשבות שלו לגבי ארז מאז שהיו קטנים ולאורך השנים שחלפו. הסבירו את האופן שבו הרגשות והמחשבות של אורי לגבי ארז השתנו לאורך השנים.

15. הבעה בכתב

בסיפור שקראתם מתוארת ההערצה של אורי לבן דודו ארז.
בעקבות הסיפור הוחלט בכיתתכם שכל תלמיד יכתוב חיבור קצר בנושא הערצה כלפי בני אדם אחרים.
כתבו חיבור ובו הציגו באילו דרכים הערצה כלפי בן אדם אחר יכולה לקדם אותנו ובאילו דרכים היא עלולה להזיק לנו. הוסיפו לחיבור דוגמאות. תוכלו להיעזר בסיפור.
כתבו לפחות 7 שורות.
בכתיבתכם הקפידו על ניסוח, על סימני פיסוק, על כתיב נכון ועל כתב יד ברור.

קראו שנית את מה שכתבתם ותקנו לפי הצורך.

פרק שני

קראו את שני הקטעים שלפניכם וענו על השאלות המופיעות אחריהם.

עולם היונקים

בני האדם הם רק מין אחד מעשרה מיליון מינים שונים או סוגים של בעלי חיים בעולם. קופים, גורי כלב ים, דולפינים, חתלתולים ודובי קואלה - אנחנו נמשכים לפרווה שלהם ולגופם החמים, וכן להתנהגות האם המשגיחה על צאצאיה. אלה הם דברים שמעוררים בנו הזדהות ומאפיינים את השתייכותנו למשפחת היונקים.

(5) המין האנושי הוא רק אחד מכ-4,000 מיני היונקים על כוכב הלכת שלנו.

מהו אם כן היונק? ראשית, ליונקים יש פרווה או שיער ורבים מהם מכוסים בכל גופם; גם אנחנו כך והדבר בולט יותר בראשינו. שנית, ליונקים יש "דם חם" שהוא "שומר חום". בגופם מתקיימת טמפרטורה פנימית גבוהה מהסביבה ולא מותאמת לה. בדרך זו מסוגלים היונקים להישאר פעילים גם בתנאי קור. שלישית, היונקים

(10) מזינים את צאצאיהם בחלב. החלב נוצר במבני עור מיוחדים הנקראים בלוטות הנקה, ומכאן שם המשפחה - יונקים.

להבין את מחלקת היונקים

אנחנו יכולים להעריך את יופיים ומופלאותם של היונקים בלי לדעת את שמותיהם המדעיים. אבל להבנה עמוקה יותר של מבנה הגוף, של ההתנהגות או של כל היבט מדעי דרושה מסגרת למחקר. את המסגרת הזו מספקת שיטת

(15) ה"טקסונומיה", מיון כל היצורים החיים לפי קבוצות. לכל בעל חיים יש שם מדעי שמזוהה ברחבי העולם, בכל השפות. דבר זה מונע בלבול, מאחר ששמות מקומיים או עממיים משתנים מארץ לארץ, ואפילו ממקום למקום בתוך אותה ארץ. כל סוג של בעל חיים מכונה מין. למשל, כלב הוא מין. מינים משויכים יחד לסוג, כל

(20) הסוגים משויכים למשפחה, כל המשפחות משויכות לקבוצה וכל קבוצה משויכת למחלקה. כל היונקים משתייכים למחלקה אחת - מחלקת היונקים.

יונקים מעופפים

יונקים רבים יכולים לקפוץ ולזנק. יש שמסוגלים לשחות ולצלול. אבל רק העטלפים מסוגלים לעוף. עטלפים הם הקבוצה השנייה הגדולה ביותר של יונקים מבחינת כמות המינים. הם שונים מאוד זה מזה בגודלם, מהעטלף הזעיר בעל אף החזיר, שאורך הכנפיים שלו מגיעה ל-14 סנטימטרים, ועד לשועלים המעופפים הגדולים שמסוגלים לעוף במהירות העולה על חמישים קמ"ש. עטלפים נמנים עם החברותיים שבין היונקים. הם ישנים יחד בהמונים, במערה או באזור נוח אחר. יש מינים שמשתפים פעולה בחיפוש הלילי אחר מזון. זכרים ונקבות קוראים זה לזה בתקופת גידול הצאצאים, שמצטופפים כמו תינוקות על הענפים ומציצים בקול כשאימותיהם שבות מחיפוש המזון.

חושי היונקים

אחת הסיבות להישרדות היונקים היא מערכת החושים הגבוהה שלהם - חושיהם מפותחים היטב: ראייה, שמיעה, ריח, טעם ומישוש. כל אחד מהחושים התפתח כדי שיתאים לאורח החיים של בעליו. ראייה טובה לא תביא תועלת ליונק שחי מתחת לפני האדמה כמו חפרפרת, ולכן ליצור זה ראייה חלשה; אבל לעומת זאת, יש לו אף רגיש ביותר שמשלב מישוש וריח במטרה למצוא מזון (בעיקר תולעי אדמה שמגיחות מקירות מחילתו). אנחנו, בני האדם, תלויים מאוד בחוש הראייה. מומחים מעריכים, כי ארבע חמישיות ממה ש"יודע" המוח האנושי מגיע אליו דרך העיניים. לכן קשה לנו לדמיין עד כמה רב הדיוק שבו יונק בעל אף טוב מסוגל "להריח" את העולם דרך ניחוחות וריחות, או לשער עד כמה "שומע" העטלף את סביבתו באמצעות הדי הציוצים. ועם זאת, אף שאנחנו כה תלויים בעינינו, ראייתנו אינה מצוינת וחדה כזו של כמה ממיני הסנאים. רוב היונקים רואים את העולם בשחור לבן.

בקטע הקודם קראתם על מחלקת היונקים. כעת קראו על מחלקת הזוחלים:

מי הם בעלי החיים המשתייכים למחלקת הזוחלים?

זוחלים הם מחלקה המונה כ-10,000 מינים ומחולקת לארבע סדרות:
סדרת הצבים, סדרת מחודקי ראש, סדרת התנינאים וסדרת הקשקשאים.

חוש הריח של הזוחלים

המדען לודוויג יעקובסון גילה כי לרוב הזוחלים יש חוש ריח מפותח מאוד הודות לאיבר מיוחד, שנקרא על שמו - איבר היעקובסון. איבר זה ממוקם בקרבת האף ויש בו הרבה תאי עצב המאפשרים לזוחל לזהות ולעבד חומרים שונים, דבר המאפשר לו להגביר את ערנותו לסביבתו (סכנות, טרף פוטנציאלי, מציאת בני זוג וכו'). נחשים (אשר אצלם מנגנון זה הוא המפותח ביותר מבין כל הזוחלים) ולטאות, שולפים את לשונם ובעזרתה לוכדים חלקיקים באוויר (חלקיקי ריח). חלקיקים אלה עוברים דרך איבר היעקובסון, שם מידע חשוב מהסביבה "זורם" למוח.

חוש השמיעה של הזוחלים

יכולת ועוצמת השמיעה של הזוחלים משתנה ממין למין אך עדיין נחותה בהשוואה לרוב היונקים. מבין כל הזוחלים, לתנינים וללטאות יכולות השמיעה הטובות ביותר.

חוש הראייה של הזוחלים

מבנה האישון בעין משתנה בקרב הזוחלים: מאישון עגול המאפיין את הצבים, לטאות ונחשים (הפעילים בעיקר ביום), לאישונים בצורת חריץ אנכי המאפיין תנינים ונחשים (הפועלים בעיקר בלילה) ועד לאישונים אופקיים המאפיינים בעיקר נחשי עצים. ללא כל ספק, האישון המוזר ביותר שייך לשממיות - צורת האישון שלהן מאופיין באוסף נקודות הממוקמות האחת מעל השניה וקו המחבר בין כולן. יכולת הראייה משתנה ממין למין אצל הזוחלים. חלקם עיוורים לחלוטין, חלקם יכולים להבחין באור ובחושך בלבד ויש אחרים בעלי ראייה חדה מאוד. הראייה החלשה ביותר קיימת אצל לטאות החיות מתחת לאדמה ואצל הנחשים (שבדרך כלל בעלי עיניים קטנות או חסרי עיניים לחלוטין) ואילו ראייה טובה וחדה יותר קיימת לזוחלים הפעילים ביום ובלילה.

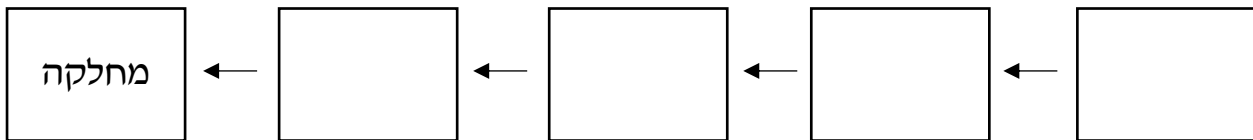
* הקטע "עולם היונקים" מעובד מכרך "יונקים" ב-"מבט - אנציקלופדיה חזותית", מאת סטיב פרקר. מאנגלית: ליאורה כרמלי. © כל הזכויות שמורות להוצאת כנרת, 2000.

* הקטע אודות הזוחלים מעובד מאתר my pets בכתובת: <http://www.mypets.co.il>

השאלות

16. בשורה 16 מצוין המושג **שם מדעי**. מדוע נחוצה קביעת שם מדעי לכל יצור חי?

17. בקטע שכותרתו "**להבין את מחלקת היונקים**" מתוארת שיטת מיון הנקראת **טקסונומיה**. לפניכם תרשים המתאר את שיטת הטקסונומיה. השלימו במקומות החסרים את המילים המתאימות מתוך הטקסט.

18. לפניכם תיאור של יונק שאינו מוזכר בטקסט:

יונק זה חי במחילה עמוק מתחת לאדמות צרפת וניזון מחרקים אשר חיים עמוק בתוך האדמה.

לפי הקטע שקראתם בטקסט ניתן להסיק מידע על החושים של אותו היונק. סמנו את המסקנה ההגיונית ביותר **לפי הטקסט**:

1. חוש ריח מפותח; חוש ראייה מפותח; חוש מישוש חלש.
2. חוש ריח חלש; חוש ראייה מפותח; חוש מישוש חלש.
3. חוש ריח חלש; חוש ראייה חלש; חוש מישוש מפותח.
4. חוש ריח מפותח; חוש ראייה חלש; חוש מישוש מפותח.

19. כיצד תורמת תכונת "הדם החם" ליונקים?

1. בעזרתו היונקים פעילים גם בחום העז של הקיץ.
2. דם חם מסייע להם לפתח את חוש הראייה שלהם.
3. בעזרתו היונקים מזינים את צאצאיהם בחלב.
4. דם חם מאפשר להם להישאר פעילים בטמפרטורות נמוכות.

20. קראתם שני טקסטים נפרדים. מהו **הקשר** בין שני הטקסטים?

- 1. הטקסט השני עוסק בזוחלים.
- 2. הטקסט השני מציג דעה שונה הטקסט הראשון.
- 3. הטקסט השני מאפשר השוואה בין יונקים לזוחלים.
- 4. הטקסט השני מסביר לעומק את הטקסט הראשון.

21. לפניכם טבלה.

השלימו את התאים החסרים בה לפי הקטע העוסק בחוש הראייה של הזוחלים.

דוגמה לזוחל	סוג האישון
	עגול
נחשי עצים	
	אוסף נקודות הממוקמות אחת מעל השנייה וקו מתאר ביניהן

22. בקטע שכותרתו "חושי היונקים", מתוארת **החפרפרת**.

בפסקה האחרונה בקטע שכותרתו "חוש הראייה של הזוחלים" מוזכרות **לטאות**. איזו מסקנה לדעתכם ניתן להסיק מהתיאורים של שני בעלי-חיים אלה על בעלי חיים אשר חיים מתחת לאדמה?

23. לפניכם חמישה משפטים.

בכל שורה סמנו ✓ במשבצת המתאימה האם משפט נכון או לא נכון לפי הטקסט.

- א. ישנם כ-4,000 מיני זוחלים. נכון לא נכון
- ב. לכל היונקים יש שיער על גופם. נכון לא נכון
- ג. השמות המדעיים מונעים בלבול במחקר המדעי. נכון לא נכון
- ד. הדם החם של הזוחלים עוזר להם למצוא את טרפם. נכון לא נכון
- ה. יכולת ועוצמת השמיעה של היונקים טובה משל הזוחלים. נכון לא נכון

24. הקטעים שקראתם מציגים מידע שחוקרים ומדענים גילו לגבי יונקים וזוחלים.

מאילו סיבות, לדעתכם, חשוב שחוקרים ומדענים יחקרו את תכונותיהם ואת חייהם של בעלי החיים? הסבירו גם באיזה אופן תורם מחקר זה לבני האדם ולבעלי החיים עצמם. בתשובתכם תוכלו להיעזר בדוגמאות מהקטעים.

25. לפניכם שמות עצם. כתבו **שם תואר** מתאים לכל שם עצם לפי אותיות השורש שבסוגריים.

דוגמה: טמפרטורות (נ-מ-כ) נמוכות

1. מחלקה (ע-נ-ק) _____
2. חוש (פ-ת-ח) _____
3. זיכרונות (נ-ע-מ) _____

26. בטקסט הראשון, בשורה 38 כתוב: "אנחנו, בני האדם תְּלוּיִים מאוד בחוש הראייה". למילה תְּלוּיִים יש כמה משמעויות. באיזה מהמשפטים שלפניכם משמעות המילה תְּלוּיִים זהה למשמעותה במשפט הכתוב בשורה 38?

1. בגדי המלך תְּלוּיִים בארון.
2. ציוניו של נועם תְּלוּיִים במידת השקעתו במבחנים.
3. הקישוטים תְּלוּיִים בסוכה מאז אתמול.
4. על העץ תְּלוּיִים הקופים בעזרת זנבותיהם.

27. מדוע מוזכרת החפרפרת בשורה 36?

1. ללמד את הקורא על הסכנות הצפויות ליונק שחוש הראיה שלו חלש.
2. להסביר לקורא שחוש הראיה הוא חוש מרכזי וחיוני להישרדות.
3. להמחיש לקורא שהחושים מתפתחים בהתאם לצרכיו של היונק.
4. ללמד את הקורא שחפרפרת בעיקר אוכלת תולעי אדמה.

28. בסוף הקטע שכותרתו "חוש הריח של הזוחלים", כתוב שמידע חשוב מהסביבה "זורם" למוח. מה מציינות המרכאות במילה "זורם"?

1. ציטוט מטקסט אחר.
2. סלנג, לשון דיבור.
3. ציטוט ישיר של דברים שמישהו אמר.
4. הצגה של מושג חדש לקורא.

29. לפניכם מספר מילים שאת משמעותן ניתן להסביר בעזרת שתי מילים (שם עצם ומילת יחס). היעזרו בדוגמה ורשמו אילו שתי מילים מסבירות כל מילה.

דוגמה: המילה **מטרתו** ← המטרה life

א. **ערנותו** ← _____

ב. **בגודלם** ← _____

ג. **השתייכותנו** ← _____

30. במשפטים שלפניכם חסרה מילת קישור. כתבו את מילת הקישור המתאימה בכל משפט. היעזרו במחסן המילים שלמטה.

א. _____ שהראייה היא חוש חשוב מאוד לבני האדם, מסתבר שחוש הראייה של הסנאים מפותח יותר.

ב. חוש הריח של הזוחלים הוא מפותח _____ איבר היעקובסון.

ג. בעולם קיימים יונקים שונים _____ קופים, חתלתולים ודובים.

משום, כגון, לעומת, בשביל, למרות, בזכות

שאלות נוספות על הטקסטים בנושאים לשוניים - השאלות אינן כלולות במבחן 5:

שאלות לגבי הטקסט הסיפורי

31. בשורות 1-8 מתוארת קבלת הפנים למוזמנים לבר המצווה.

- א. העתיקו משורות אלו שני שמות תואר **בלשון זכר**: _____ , _____ .
- ב. בשורות 1-2 מופיעים מספר שמות עצם. רשמו בכל תא בטבלה שלפניכם שם עצם **אחד** משורות אלו המתאים לאותו תא:

רבים	יחיד	
		זכר
		נקבה

32. בשורה 17 מופיע הפועל **הִזְמִינוּ**.

- א. מהו השורש של הפועל **הִזְמִינוּ**? _____ .
- ב. השלימו את המשפטים הבאים בעזרת מילים מהשורש של המילה **הִזְמִינוּ**:
1. כדי להיכנס למסיבה אתה מוכרח להראות לשומר שיש לך _____ .
 2. עוד שעה אבא _____ את הכרטיסים ולאחר מכן יגיד כמה שילם.
 3. לצערי אתה לא ברשימת ה _____ ולכן אינך יכול להיכנס לאירוע.

33. בשורה 19 כתוב:

"...אלה שראיתי בכניסה הספיקו כדי לעורר בי התמרמרות ו**תרעומת**".

מהי משמעות המילה **תרעומת**?

1. כעס
2. אכזבה
3. צעקה
4. בלבול

שאלות לגבי הטקסט הלימודי

34. לפניכם שלוש מילים מהטקסט: משתפים, קוראים, מעופפים.

סמנו ✓ ליד שני ההיגדים הנכונים לגבי שלוש המילים.

שלושתן בלשון נקבה.

שלושתן בלשון רבים.

שלושתן בלשון יחיד.

שלושתן בזמן עתיד.

שלושתן פעלים.

35. לפניכם צירופי מילים. כתבו כל צירוף בקצרה בצורת סמיכות.

דוגמה: הפתח של המחילה ← פתח המחילה

א. ערנותו של הזוחל ← _____

ב. שיטה המשמשת למיון ← _____

36. לפניכם מספר צירופי מילים שהופיעו בטקסטים הלימודיים:

צורת האישון, בלוטות הנקה, המין האנושי, הקבוצה השניה
שמות מקומיים, אורך הכנפיים, שועלים מעופפים, גידול הצאצאים

העתיקו את ארבעת הצירופים שהם צירופי סמיכות:

מבחן מיצ"ב מספר 6**פרק ראשון**

קראו את הסיפור שלפניכם וענו על השאלות המופיעות אחריו.

הסוד של הָלֶן

הָלֶן טְבִיֶסֶט מיהרה. היא החזיקה את נעלי הבלט חזק בידה ורצה לאורך רחוב טילמוק בלי לעצור אפילו כדי לדשדש בעלי הסתיו שנשרו על המדרכה. את הסיבה שְהָלֶן מיהרה היא לא תגלה לעולמי עולמים, מפני שזה סוד.

הָלֶן הייתה ילדונת רזה עם שיער כהה ועיניים חומות. על השיניים שלה היו גשרים, ובצד השמאלי של ראשה שעה היה מדובלל, מפני שהיא קראה המון, ובשעה שקראה סְלֶסְלָה תלתל סביב אצבעה. לא היו לה אחים ואחיות, ומאז שְנִנְסִי גִיין עברה לגור במקום אחר, לא נותרו ברחוב טילמוק ילדים בגילה, כך שלא הייתה לה בעצם חברה הכי טובה. גם כלב או חתול לא היו לה, מפני שאמא שלה אמרה שחיות משאירות עקבות של בוץ ושיער על הרהיטים. מובן שבבית -

(5) הספר היו לה המון חברים, אבל זה לא כמו החברה הכי טובה, שגרה בסביבה ושיכולה לבוא אחרי הלימודים ובשבתות. אלא שהיום הָלֶן כמעט שמחה שאין לה חברה הכי טובה, מפני שלחברות הכי טובות אין סודות אחת מהשנייה, והיא הייתה בטוחה שמוטב לה להיות לבדה עד סוף החיים מאשר לגלות למה היא הולכת לשיעור הריקוד מוקדם יותר מכל הילדות האחרות.

(10) בית-ספר סְפּוֹפּוֹרד למחול נמצא מעל חנות הכל-בו. כשְהָלֶן הגיעה לכניסה שבצד הבית, היא נעצרה והציצה בדאגה אל שני צְדֵי הרחוב. כאשר ראתה שאין אף אחד שהיא מכירה, נרגעה, התגנבה פנימה ורצה מהר במדרגות ככל שיכלה. אסור היה לאבד אף רגע.

היא פתחה את הדלת בדחיפה והעבירה מבט מהיר סביב החדר הגדול והחשוף. אולי התכנית שלה בכל זאת תצליח. היא הגיעה ראשונה.

ליד הפסנתר שעמד בפנינת החדר עמדה המורה של הָלֶן, וְלָרִי טוד סְפּוֹפּוֹרד, שהתבוננה בתווים עם גברת אָדְמָס, המנגנת. וְלָרִי טוד סְפּוֹפּוֹרד הייתה בעצם מרת סְפּוֹפּוֹרד, והבן שלה אוֹטִיס, למד בכיתה של הָלֶן. אבל בגלל שהיא לימדה ריקוד לא קראו לה גברת סְפּוֹפּוֹרד, אלא בשמה המלא.

(20) "שלום הָלֶן", היא אמרה, "הגעת מוקדם".

"שלום גברת סְפּוֹפּוֹרד", ענתה הָלֶן ועברה במהירות לאורך המראות הארוכות שכיסו את אחד הקירות. כשְהָלֶן פתחה את דלת חדר ההלבשה, היא גילתה משהו

נורא. מישהו כבר הגיע לחדר לפנייה.

אוסטין אָלן ירבה על ספסל וקשרה את שרוכי נעלי הבלט שלה. אוסטין הייתה ילדה גם בשיעורי הריקוד וגם בכיתה של הָלן בבית-הספר. הָלן ידעה שהיא הגיעה

לא מזמן מְקליפּוֹרְנִיָה, מפני שהיא הזכירה את זה לעיתים קרובות מאד. היא חשבה דווקא שהילדה החדשה נראית דווקא נחמדה ולא מסודרת, אבל בעצם היא לא כל כך שמה לב אליה. "אוי", אמרה הָלן, "שלום. לא ידעתי שמישהו כבר נמצא כאן." "כנראה שהגעתי מוקדם", אמרה אוסטין והוסיפה, "אבל גם את."

(35) הילדות הסתכלו זו על זו. הָלן שמה לב שאוסטין הספיקה להחליף בגדים ולבשה

כבר את בגד הריקוד של בית-הספר ספופורד. הבגד היה מורכב מחצאית מְלִמְלָה קצרה ורחבה הדוקה במותניים, שהתחברה לחלק עליון עשוי בד מְשִי מבריק, שהסתיים בכתפיות. אוסטין נראתה עגלגלה בתוך בגד הריקוד הירוק שלה.

הילדות לא דיברו אחת עם השנייה. אוף למה היא לא מסתלקת חשבה הָלן

ביאוש. אולי אם אשאר ואחכה, היא תלך בסוף אל החדר השני. הָלן הורידה את

המעיל לאט ככל שיכלה. לא, אני לא יכולה לחכות. הבנות האחרות צריכות להגיע כל רגע.

"איזה בגד טיפשי אנחנו לובשות", אמרה אוסטין, "כשהלכתי לשיעור בלט בְּקליפּוֹרְנִיָה, לבשנו תמיד מכנסיים קצרים וחולצת טריקו".

(45) "אז מה? לדעתי הוא דווקא יפה", אמרה הָלן ולקחה את בגד הריקוד הַנְרוֹד שלה

מפּוֹנְנִית מְתָלִים שעמדה לאורך הקיר. למה את לא הולכת, היא חשבה, ואחר כך אמרה, "זה דומה לבגד של בְּלִינֹת אמיתיות. כשאני לובשת אותו אני מדמיינת שאני רקדנית אמיתית".

אוסטין קמה על רגליה. "אבל אפילו בלרינות אמיתיות לא מתאמנות עם חצאית

(50) נפוחה כזאת. הן לובשות לְאוֹטְרִדְס (בגד גוף) בְּקליפּוֹרְנִיָה..."

"אז מה? לדעתי לְאוֹטְרִדְס הם דווקא מכוערים", הפסיקה אותה הָלן, ושמחה על

כך שידעה שְלְאוֹטְרִדְס הם בגדי גוף. "הם נראים כמו תחתונים ארוכים. בחיים לא הייתי לובשת בגד כזה. אני אוהבת את שלנו יותר".

"אני לא", אמרה אוסטין בקול נמוך, "אני בכלל לא אוהבת שיעורי ריקוד.

(55) בְּקליפּוֹרְנִיָה לפחות..."

"לא אכפת לי מה עושים בְּקליפּוֹרְנִיָה", אמרה הָלן ברגז, "נמאס לי לשמוע אותך

מדברת על קליפּוֹרְנִיָה, וגם לכל ילדי הכיתה כבר נמאס. שתדעי לך! אם את

חושבת שְקליפּוֹרְנִיָה כל כך נהדרת, למה שלא תחזרי לשם?"

* הקטע לקוח מספרה של בברלי קליריס, 'החברה הכי טובה', עמודים 5-8.
© כל הזכויות שמורות למודן הוצאה לאור בע"מ.

השאלות

1. סמנו נכון או לא נכון במשבצת המתאימה לפי שורות 4-14 בסיפור שקראתם.

- א. להלן טביסט היה שיעור חום נכון לא נכון
- ב. ננסי גיין היא בגיל של הלן טביסט נכון לא נכון
- ג. הלן רצתה לספר לחברים מדוע היא ממהרת נכון לא נכון

2. מדוע הלן כמעט שמחה שאין לה חברה הכי טובה?

3. בשורות 15-18 מתוארות ההתנהגות והמחשבות של הלן.
איזו אווירה ניסתה הכותבת ליצור בשורות אלו?

1. אווירה של לחץ.
2. אווירה של סקרנות.
3. אווירה של כעס.
4. אווירה של חוסר שביעות רצון.

4. בשורות 17-18 כתוב "אסור היה לאבד אף רגע". מדוע?

1. כי שיעור הריקוד כמעט התחיל והלן חששה שתאחר.
2. כי הלן לא אהבה שאוסטין מוכנה לפניה.
3. כי הלן רצתה להגיע לשיעור לפני כולם.
4. כי הלן רצה במדרגות מהר ככל האפשר.

5. בשיחה בין הלן לבין אוסטין התגלו הבדלים בהעדפות שלהן לגבי לבוש של רקדניות.
רשמו שני הבדלים:

1. _____
2. _____

6. חלק מהמידע המופיע בסיפור הוא עובדה וחלקו הוא דעה.
עבור על אחד מההיגדים סמנו ✓ אם הוא עובדה או דעה.

1. לחברות הכי טובות אין סודות אחת מהשנייה. עובדה דעה
2. להלן לא היה אחים או אחיות. עובדה דעה
3. בגד הריקוד הנרוד דומה לזה של רקדנית אמיתית. עובדה דעה
4. הלן גילתה שמישהי הגיעה לפניה. עובדה דעה

7. לפניכם חמישה אירועים המופיעים בסיפור. סדרו אותם לפי הסדר בו הם התרחשו בסיפור. כתבו את המספר המתאים בכל משבצת.

הלן הציעה לאוסטין לחזור לקליפורניה.

הלן גילתה שאוסטין הקדימה.

הלן רצה במדרגות.

אוסטין טענה שהבגד שלהן טיפשי.

הלן שוחחה עם מרת ספופורד.

8. בשורות 56-58 מופיעים הדברים שהלן אמרה לאוסטין.

א. כיצד לדעתכם הגיבה אוסטין לדברים אלו?

תארו כיצד לדעתכם אוסטין הרגישה ומה לדעתכם היא חשבה.

ב. כיצד לדעתכם הלן הרגישה לאחר שאמרה את הדברים האלה ומה היא חשבה?

9. בשורה 16 כתוב שהלך הציצה בדאגה לשני צידי הרחוב.
תלמידים שקראו את הסיפור שיערו מדוע היא הציצה בדאגה.
סמנו ✓ ליד **שתי ההשערות** ההגיוניות לפי הסיפור.

1. כי בגלל הלחץ והמהירות הלך לא היתה בטוחה שהיא ברחוב הנכון.
2. כי הלך חששה שמישהו שהיא מכירה יזהה אותה בדרך.
3. כי הלך היתה ילדה מאוד דאגנית וחששנית באופן כללי.
4. כי היה לה חשוב שאף אחד לא יגלה את הסוד שלה.

10. בשורה 3 מופיע ביטוי שמשמעותו **דומה** למשמעות של מילה המופיעה בשורה 52.

א. השלימו:

הביטוי משורה 3 הוא _____ והמילה משורה 52 היא: _____.

ב. לפניכם רשימת מצבים מחיי היום יום. עבור כל מצב, סמנו האם בו יותר מתאים

להשתמש ב**ביטוי** משורה 3 או **במילה** משורה 52:

1. נאום של מנהל בית ספר להורי התלמידים. הביטוי המילה
2. שיחה בין שני חברים בכיתה. הביטוי המילה
3. שיחה באוטו בין אמא לבין בנה. הביטוי המילה
4. מכתב שכותבים תלמידי הכיתה לראש העיר. הביטוי המילה
5. קטע הסבר על קיר במוזיאון. הביטוי המילה

11. לפניכם ממשפט שלא הופיע בסיפור :

זה היה גילוי מאכזב מאוד

היכן בטקסט מתאים לכתוב משפט זה :

1. בסוף שורה 3.

2. בסוף שורה 20.

3. בסוף שורה 28.

4. בסוף שורה 42.

12. לפניכם שני משפטים המופיעים בסיפור. בכל משפט מודגש פועל.

"אוסטין אלן ישבה על הספסל"

"למה שלא תחזרי לשם"

סמנו ✓ ליד שני ההיגדים הנכונים לגבי שני הפעלים המודגשים.

שתיהן בלשון עבר.

שתיהן בלשון יחיד.

שתיהן בגוף שלישי.

שתיהן בלשון נקבה.

שתיהן בגוף שני.

13. במשפטים שלפניכם מילים מודגשות. למה או למי מתכוונים במילים המודגשות?

דוגמה: בשורה 39 כתוב: "למה היא לא מסתלקת?".

במילה היא מתכוונים ל_____ *אוסון אפן* _____.

א. בשורה 33 כתוב: "לא כל כך שמה לב אליה".

במילה אליה מתכוונים ל_____.

ב. בשורה 37 כתוב: "שהתחברה לחלק העליון".

במילה התחברה מתכוונים ל_____.

ג. בשורה 50 כתוב: "הן לובשות לאוטרדס".

במילה הן מתכוונים ל_____.

14. לפניכם מאגר של מילות קישור:

על אף ש...	אילולא	אילו	לפיכך	היות ש...
------------	--------	------	-------	-----------

התאימו לכל משפט את מילת הקישור המתאימה לו מהמאגר בהתאם לסיפור:

א. _____ הלן הייתה מגיעה ראשונה, היא הייתה מרוצה.

ב. האמא של הלן הייתה מסכימה לגדל חיות מחמד _____ היו מלכלכות.

ג. הלן לא הייתה לובשת בגד גוף _____ הוא נראה כמו תחתונים ארוכים.

פרק שני

קראו את הקטע שלפניכם וענו על השאלות המופיעות אחריו.

איך לזכור בדיחות? / ערן כץ

פורים הוא חג ההשתטות והצחוק, ואם גם אתם רוצים להצחיק את הקב"ה אבל שוכחים תמיד את הבדיחה ברגע שאתם מתחילים לספר אותה, קבלו כמה עצות שיעזרו לכם לזכור בדיחות.

מכירים את זה שאתם רוצים לספר בדיחה וברגע האמת, מיד אחרי שאתם אומרים לחבר "תשמע בדיחה", אתם עוצרים לחשוב: "רגע, איך זה הלך? דני מגיע לבית הספר... לא, יוסי פוגש את דני..." - והלכה הבדיחה.

לפני שנסביר איך לזכור בדיחות, נספר שתי בדיחות.

1. איש אחד יושב על ספסל ואוכל בננה עם הקליפה. (5)

עובר אורח שואל אותו בסקרנות: "סליחה, למה אתה לא מקלף את קליפת הבננה לפני שאתה אוכל את הפרי?"

האיש מסתכל בו בפליאה, מושך בכתפיו ואומר:

"למה? אני יודע כבר מה יש בפנים!"

2. גור של דובת קוטב שואל את אמא שלו: "אמא, איזה מין דוב אני?" (10)

"אתה דוב קוטב, חמודי" עונה אמו.

"ואיך יודעים שאני דוב קוטב?"

"כי יש לך פרווה לבנה, כמו לכל דובי הקוטב".

"וגרנו תמיד בקוטב הצפוני?"

"כן, בוודאי, תמיד". (15)

"וכל המשפחה שלנו, דורי דורות, דובי קוטב?"

"ברור", אמרה האם, מופתעת. "אבל למה אתה שואל פתאום את כל השאלות הללו?"

"הללו?"

הגור מסתכל בה בעיניים דואגות, מחבק את עצמו ואומר: "כי קר לי!"

(20) אז איך נזכור את הבדיחות?

דבר ראשון, ברגע ששמעתם בדיחה שאהבתם, סִפְרוּ אותה מיד לשני חברים לפחות. השינון והחזרה על הבדיחה מיד עוזרים להטמיע אותה בזיכרון. כלומר ממש עכשיו הניחו את הגיליון וְסִפְרוּ לשני אנשים את הבדיחה. מיד לאחר ששמעתם בדיחה, בחרו את מילת המפתח (הנושא של הבדיחה) או את שורת המחץ (המשפט המצחיק שבה). למשל, בבדיחה הראשונה מילת המפתח היא בננה - אם תזכרו בננה, זה יזכיר לכם את הסיפור על האיש שאכל את הבננה עם הקליפה כי ידע כבר מה יש בפנים; בבדיחה השנייה הנושא הוא גור דובי קוטב, ושורת המחץ היא שֶׁקֶר לו.

כעת מגיע הטריק לזכור בדיחות:

(30) כמו שיש לנו מחברת, פתקים או רשימות בטלפון, אנחנו יכולים לבנות מערכת של "תיקיות מְשֻׁבָּתוּת". הכוונה למקומות שאנחנו זוכרים תמיד, אליהם נקשור בדמיון דברים חדשים שאנחנו רוצים לזכור. אילו מקומות אנחנו זוכרים תמיד? את הגוף שלנו. אם אבקש מכם להצביע על הברך או על אצבעות הרגליים שלכם, תזכרו מיד איפה הן נמצאות, נכון? אף אחד לא עוצר וחושב "הממ... בוא נראה...".

(35) איפה הברך שלי? מחקרים מראים שאנחנו זוכרים מצוין איברים ושכדאי לנו לקשור רעיונות חדשים למקומות מוכרים. אז בואו ניקח את הגוף שלנו ונעשה ממנו תיקייה, כמו תיקייה במחשב. הרעיון הוא לקשור למקומות בגוף בדיחות ששמענו, כלומר לקשור בין מילת המפתח של הבדיחה לאיבר בגוף. למשל, בואו נעשה בזיכרון שלנו קשר בין אצבעות הרגליים (האיבר) למילת המפתח של הבדיחה הראשונה - בננה. דמיינו שאתם דוחפים בננה בין אצבעות הרגליים, והכל נמעך, ונוצר רסק בננות דביק בין אצבעות הרגליים. מגעיל, נכון? מצוין! כי אנחנו זוכרים הכי טוב דברים מוזרים, מגעילים ומצחיקים. הרגישו את הבננה ביו אצבעות הרגליים בזמן שאתם מזיזים את האצבעות. איכס...

בבדיחה השנייה היה גור של דובי קוטב שקר לו. מיד ניצור קשר בין האיבר הבא -

(45) ברכיים וגור דובי קוטב. נדמיין דובון פרוותי לבן, רועד מקור, ניגש אלינו ומנסה להתחכך ברכיים שלנו. תרגישו את הפרווה הנעימה של הגור המתחכך בברך, ודמיינו איך אתם מתכופפים ללטף את הגור ולחמם אותו. בפעם הבאה שאתם פוגשים את החברים או את בני המשפחה שלכם ושואלים אותו "רוצים לשמוע בדיחה?" - כל מה שתצטרכו כדי לזכור את הבדיחה הוא לעבור על האיברים בגוף ולראות מה הם מזכירים לכם. תתחילו באצבעות הרגליים. זוכרים מה עשינו עם

(50)

האצבעות? משהו מגעיל שמעכנו... בננה! מיד נשנן את הבדיחה: "בננה... איש שאוכל את הבננה עם הקליפה כי הוא זוכר מה היה בפנים" - מצוין. עוברים לבדיחה הבאה ולאיבר הבא - ברכיים. מה היה קשור לברכיים? מי בא להתחכך שם ולמה? גור של דובי קוטב. שְחָזְרוּ את הבדיחה: "דוב קוטב קטן בא לאמא שלו ושואל אותה: אמא, איזה מין דוב אני?" תמשיכו לספר את הבדיחה וסְפְרוּ אותה במלואה עד לשורת המחץ שהגור אומר: "קר לי!" ועוד רעיון לסיום:

סְפְרוּ את הבדיחה בתנועות ידיים ובמבטא מיוחד. דמיינו שאתם שחקנים בהצגה ועליכם להציג את הבדיחה. שימוש בחושים, ברגש רב, בתנועות ידיים ובמבטא יוצא דופן עוזרים לזכור דברים באופן יעיל יותר. (60)

ואם כל זה לא עזר, פשוט סְפְרוּ את הבדיחה הקצרה בעולם. גשו לחבר ושאלו אותו:

"רוצה לשמוע בדיחה ממש קצרה?"
"כן".

"רוצה לשמוע עוד אחת?" (65)

* הקטע מעובד מגלילאו הצעיר, ירחון לילדים סקרנים, מרץ 2018, אדר-ניסן תשע"ח, גליון 170, עמודים 40-41, הוצאת גלילאו הצעיר בע"מ.

השאלות

16. לאיזו סוגה של טקסטים שייך הטקסט שקראתם?

1. טקסט סיפורי-יצירתי.
 2. טקסט תיאור והסבר.
 3. טקסט שכנוע וטיעון.
 4. טקסט מדריך ומפעיל.

17. לשורות 1-19 בטקסט אין כותרת. איזו מהכותרות הבאות מתאימה לשורות אלו?

1. בדיחות שבדרך כלל שוכחים.
 2. דוגמאות לבדיחות שגלמד לזכור.
 3. שיטות לזכור בדיחות.
 4. מדוע אנחנו מתקשים לזכור בדיחות?

18. בפסקה הראשונה בטקסט מופיע צמד המילים "והלכה הבדיחה".
 סמנו את המשפט בו משמעות המילה הלכה זהה למשמעות במשפט זה.

1. האחות הלכה לה לדרכה לאחר יום העבודה.
 2. אחותי הלכה לישון מוקדם.
 3. המשוררת נעמי שמר הלכה לעולמה בשנת 2004.
 4. ברגע שהתחילו לקדוח לנו בדירה ליד, הבנו שהלכה לנו השינה.

19. בשורה 8 ובשורה 17 מופיעות שתי מילים בעלות משמעות דומה.

א. מהן המילים? 1. _____ 2. _____

ב. כתבו שני משפטים חדשים משלכם שבכל אחד מהם משולבת אחת ממילים אלה.

1. _____

2. _____

20. בשורות 21-23 ובשורות 58-60 מופיעות שתי עצות שיסייעו לנו לזכור בדיחות. העתיקו את שתי העצות למקום המתאים והסבירו **לפי הטקסט** מדוע עצות אלו מועילות.

עצה 1: _____

הסבר 1: _____

עצה 2: _____

הסבר 2: _____

21. בשורה 22 כתוב: "השינון והחזרה על הבדיחה מיד עוזרים **להטמיע** אותה בזיכרון".

דבר שמוטמע בזיכרון הוא דבר ש:

1. מופנם ומובן.

2. נשכח אחרי רגע.

3. טמא ולא כשר.

4. תמיד יהיה נכון.

22. מדוע הוזכרו המחקרים בשורה 35?

1. כדי שנדע שבדיחות הן נושא רציני שחוקרים עוסקים בו.

2. כדי לחזק את החשיבות של העצה שהוצגה לאחר מכן.

3. כדי לענות על השאלה ששאל במשפט הקודם.

4. כדי שנבין למה אנשים מתקשים לזכור בדיחות.

23. בשורות 30-38 מתוארת שיטה שמסייעת לזכור דברים. לפניכם ארבע הצעות. סמנו את ההצעה שמתאימה לשיטה המתוארת בשורות 30-38.

1. לרשום את הבדיחה על מחברת או פתק.
2. ליצור קשר בין בדיחה כלשהי לבין שם של תיקייה שיש לנו במחשב.
3. ליצור קשר בין בדיחה כלשהי לבין פרי שאנחנו אוהבים.
4. ליצור קשר בין בדיחה כלשהי לבין האוזן שלנו.

24. לשם מה מוצגת ההצעה לדמיין שאנחנו דוחפים בננה בין אצבעות הרגליים?

1. כי קל יותר לזכור דברים שמגעילים או מצחיקים אותנו.
2. כי הכל נמעך ונוצר רסק בננות דביק.
3. כי קל יותר לזכור דברים שקשורים בפירות שאנו אוהבים.
4. כי אנו זוכרים טוב יותר דברים שקשורים בחיי היום-יום שלנו.

25. לפניכם משפט שהופיע בטקסט:

תמשיכו לספר את הבדיחה וְסַפְּרוּ אותה במלואה עד לשורת המחץ שהגור אומר:
"קר לי!"

א. מה מציינות המרכאות בשורה השנייה בקטע?

1. ציטוט מטקסט אחר.
2. הבאת מילים מדויקות שמישהו אמר.
3. שימוש במילה במשמעות שונה מהמשמעות המקובלת.
4. סלנג, לשון דיבור.

ב. מה מציין סימן הקריאה (!) שבסיום הקטע?

1. פנייה בלשון ציווי.
2. מתאר תחושת בלבול.
3. הדגשה של תחושה או רגש.
4. פניה בלשון הוראה.

26. לפניכם מספר הצעות שיסייעו לזכור בדיחות.
סמנו את ההצעה שאינה מופיעה בטקסט שקראתם.

1. לספר את הבדיחה בהקדם לאדם נוסף.
2. לזכור את הבדיחה באמצעות מילת מפתח.
3. לקשר את הבדיחה למקומות שמופְּרָים לנו.
4. להקשיב טוב לבדיחה ולהחליט שברצונו לזכור אותה.

27. לפניכם שישה צמדי מילים:

מילת המפתח, עיניים דואגות, דובת קוטב, שורת המחץ,
הבדיחה הראשונה, איבר בגוף

- א. הקיפו את שלושת צירופי הסמיכות מבין ששת הצמדים.
- ב. כתבו מיהו הסומך בכל אחד מצירופי הסמיכות.

1. _____ 2. _____ 3. _____

28. חלק מהתלמידים שקראו את הטקסט טענו שההצעות יסייעו להם לזכור בדיחות.
תלמידים אחרים טענו שההצעות לא יעזרו להם.
הציגו את דעתכם בעניין, הסבירו את תשובתכם והיעזרו בדוגמאות מהטקסט.

29. לפניכם משפטים ובהם מודגשת מילה. סמנו ✓ על המשפטים בהם יש פועל בזמן ציווי.

1. הרעיון הוא לקשור למקומות בגוף בדיחות ששמענו.
2. דמיינו שאתם דוחפים בננה בין אצבעות הרגליים.
3. תמשיכו לספר את הבדיחה.
4. תרגישו את הפרווה הנעימה של הגור המתחכך בברך.
5. בואו נעשה קשר אסוציאטיבי בין אצבעות הרגליים...
6. שְחַזְרו את הבדיחה: "דוב קוטב קטן...".

30. הטקסט שקראתם עוסק בבדיחות. נסו להגדיר במילים שלכם מהי בדיחה והסבירו באילו דרכים לדעתכם בדיחה יכולה לסייע לקשר ולתקשורת בין בני אדם.

שאלות נוספות על הטקסטים בנושאים לשוניים - השאלות אינן כלולות במבחן 6:

שאלות לגבי הטקסט הסיפורי

31. בשורות 4-9 מסופר על הלן.

א. העתיקו משורות אלו שני שמות תואר **בלשון נקבה**: _____ , _____ .

ב. בשורות אלו מופיעים שמות עצם רבים.

רשמו בכל תא בטבלה שלפניכם שם עצם **אחד** משורות אלו המתאים לאותו תא:

רבים	יחיד	
		זכר
		נקבה

32. לפניכם מספר משפטים מהסיפור.

עבור משפט שמופיע בסיפור בלשון **יחיד**, כתבו את המשפט מחדש בלשון **רבים**.

עבור משפט שמופיע בסיפור בלשון **רבים**, כתבו את המשפט מחדש בלשון **יחיד**.

א. "הם נראים כמו תחתונים ארוכים".

המשפט: _____

ב. "נמאס לי לשמוע אותך מדברת על קליפורניה".

המשפט: _____

33. בשורה 17 מופיע הפועל **הַתְּגַנְּבָה**.

א. מהו השורש של הפועל **הַתְּגַנְּבָה**? _____.

ב. השלימו את המשפטים הבאים בעזרת מילים מהשורש של המילה **הַתְּגַנְּבָה** :

1. בבקשה לנעול את הדלת כדי למנוע מ_____ להיכנס.

2. לדעתי, העגילים לא הלכו לאיבוד אלא _____.

שאלות לגבי הטקסט הלימודי

34. בשורות 32, 36, ו-55 מופיעים שמות פועל.

העתיקו אותם לעמודה הימנית בטבלה והשלימו את התאים החסרים בטבלה.

שם הפועל	אותיות השורש	שם עצם עם אותן אותיות
פִּלְסוּךְ	פ-ל-ס	פִּלְסָה

35. לפניכם שלושה משפטים שהופיעו בטקסט. בכל משפט מודגש פועל.

"עובר אורח **שואל** אותן בסקרנות"

"איך **נזכור** את הבדיחות?"

"ברגע ש**שמעתם** בדיחה שאהבתם"

רשמו כל אחד מהפעלים המודגשים בשורה המתאימה לפי הגוף המתאים לו בהתאם להקשר במשפט. **סמנו** ✓ במשבצת של הזמן המתאים לכל פועל (עבר, הווה או עתיד).

הפועל בגוף ראשון הוא: _____ עבר הווה עתיד

הפועל בגוף שני הוא: _____ עבר הווה עתיד

הפועל בגוף שלישי הוא: _____ עבר הווה עתיד